

Blauwdruk Duurzame Aanpak Leesproblemen en Laaggeletterdheid

Instrument voor schoolteams die hun beginsituatie willen
bepalen als basis voor verbeteringsacties

Aryan van der Leij | Chris Struiksma | Wied Ruijssenaars | m.m.v. Pierre den Hartog

Handleiding en Onderzoek

Handleiding	2
1. Doel en opzet van de Blauwdruk	2
2. Schoolteam als basis voor onderwijsverbetering	2
3. Inhoud	3
4. Afname	4
5. Stroomdiagram	4
6. Verbeteringsacties bepalen, uitvoeren en monitoren	4
7. Hoe nu verder?	5
Onderzoek (samenvatting)	5
Pilotonderzoek	5
Onderzoek tweede versie	5
Referenties	6
Bijlage 1. BD-stellingen per Blok	7
Bijlage 2. Verdeling BD-stellingen over Thema's	11

Handleiding

1. Doel en opzet van de Blauwdruk

De Blauwdruk Duurzame Aanpak Leesproblemen en Laaggeletterdheid (BD) streeft vijf doelen na ([Van der Leij e.a., 2019a](#)):

- 1) Het instrument schept een *begrippenkader* voor de beschrijving van de aanpak van leesproblemen door leden van het schoolteam (respondenten: schoolleider, ib'er, leerkrachten, ...).
- 2) Het instrument biedt de leden van het schoolteam de mogelijkheid om de eigen *beginsituatie* in kaart te brengen door te antwoorden op stellingen die betrekking hebben op de dagelijkse schoolpraktijk.
- 3) Het instrument biedt het schoolteam de mogelijkheid om *consensus* te bereiken over de eigen beginsituatie door de oordelen te bespreken.
- 4) Dit gemeenschappelijke oordeel biedt aanknopingspunten voor kwaliteit-gerichte *verbeteringsacties* en voor de wijze waarop die verbetering tot stand kan komen.
- 5) Het instrument definieert het *streefniveau* dat de verbeteringsacties beogen te bereiken. Deze 'ideale' situatie

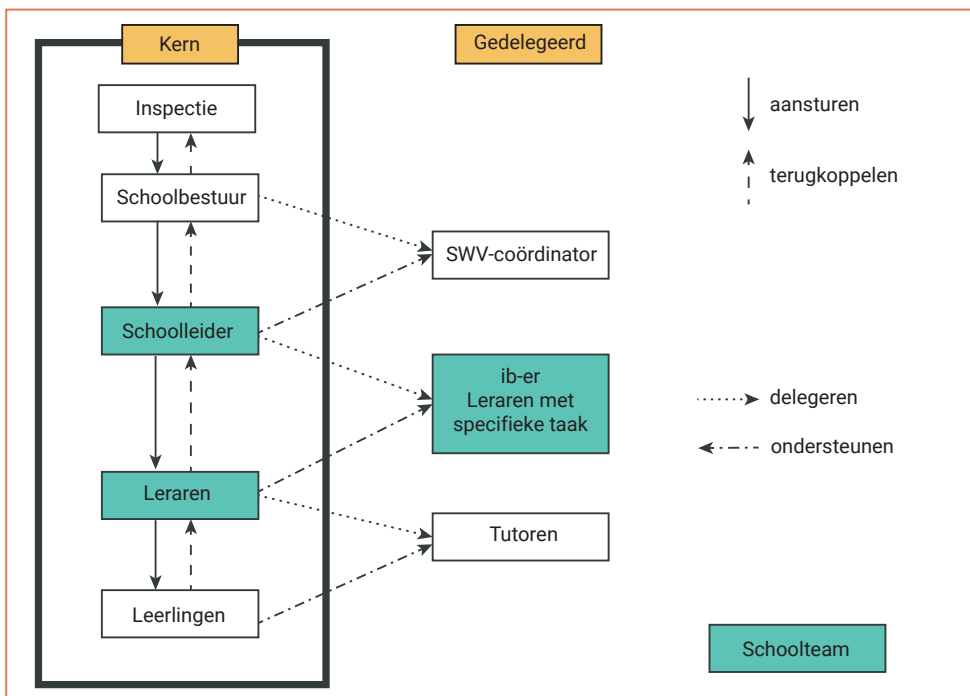
van 'good practice' is bereikt wanneer alle items met 'ja' beantwoord worden.

Uit een tweetal beproevingen blijkt dat de BD een instrument is waarmee schoolteams eenvoudig en snel kunnen vaststellen hoe hun school ervoor staat wat betreft de wijze waarop met leesproblemen wordt omgegaan. Dit inzicht in de beginsituatie schept de basis voor een gemeenschappelijke visie en consensus over knelpunten die in aanmerking komen voor verbeteringsacties. Zie ook: [Uitgangspunten voor een duurzame aanpak](#). Begrippenkader, manier van duiden en bespreken, en mogelijkheden voor verbetering en streefniveau zijn ontleend aan wetenschappelijk onderzoek. Het instrument is in de praktijk beproefd en beoordeeld als gemakkelijk toe te passen. Het blijkt een bron van waardevolle informatie (zie II Onderzoek voor een samenvatting).

2. Schoolteam als basis voor onderwijsverbetering

Box1 geeft een overzicht van de verdeling van aansturing en terugkoppeling in (de context van) een school.

Box 1 Ansturing en terugkoppeling

Kerntaken

Aansturing in de kernkolom:

- De inspectie is verantwoordelijk voor rapportage aan het schoolbestuur en het aanreiken van beleidskaders voor kwaliteitsverbetering.
- Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor het beleid dat ter uitvoering wordt opgedragen aan de schoolleider.

- De schoolleider is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs en heeft als kerntaak de aansturing van de leraren. In samenspraak met het schoolteam stelt hij/zij de stand van zaken vast en bepaalt op welke punten en hoe kwaliteitsverbetering zal worden gerealiseerd. Voor een uitwerking zie [Onderwijskundig leiderschap](#).

- De leraren zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het vastgestelde beleid.
- Omgekeerd vindt er terugkoppeling (verantwoording) plaats op basis van leerresultaten, bevindingen van leraren en van de schoolleider.

Gedelegeerde taken

Kerntaken kunnen (deels) worden gedelegeerd. Zo kan het schoolbestuur, in samenwerking met andere schoolbesturen, het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs erbij betrekken voor ondersteuning van en advisering aan de schoolleider (of, via haar/hem, de ib'er en leraren). De schoolleider kan in haar/zijn team een ib'er (of leraren) specifieke taken opdragen. Ook kunnen er, onder bepaalde voorwaarden, klassenasistenten en niet-professionele tutores (vrijwilligers, ouders, oudere leerlingen) ingeschakeld worden voor instructie aan en ondersteuning van leerlingen. De verantwoordelijkheid blijft berusten bij degene die delegeert.

Positionering van de BD

Initiatief voor het gebruik van de BD kan worden genomen door de schoolleider, maar ook door leden van het schoolteam, het schoolbestuur of het SWV, eventueel op advies van de Inspectie. Alle leden van het schoolteam vullen de BD individueel online in (in Box 1 aangegeven door de grijze vakken). Daarna worden de resultaten in teamverband besproken om overeenstemming te bereiken over de beginsituatie, knelpunten en verbeteringsacties.

3. Inhoud

De Blauwdruk bevat 50 stellingen die visies en schoolsituaties beschrijven. Elke stelling vraagt om een beoordeling. De analyse gebeurt op drie niveaus: 1) Blauwdrukprofiel: algemeen in Vijf Blokken, 2) Themaprofiel: meer gedetailleerd in veertien Thema's, en 3) Stellingen per Thema: specifiek binnen de Thema's aan de hand van afzonderlijke stellingen.

Vijf Blokken, weergegeven in het BD-profiel

De 50 stellingen zijn verdeeld over vijf Blokken (aantal stellingen tussen haakjes):

<i>Visie</i> (V) (8)	hebben wij een gemeenschappelijke visie?
<i>Basisgegevens</i> (BG) (7)	beschikken wij over de juiste informatie?
<i>Plan van Aanpak</i> (PvA) (13)	hebben wij onze afspraken/werkwijzen vastgelegd?
<i>Voorwaarden</i> (VW) (11)	voldoen wij aan de voorwaarden?
<i>Ondersteuning</i> (OS) (11)	bieden wij leerlingen die dat nodig hebben tijdig de juiste ondersteuning?

Voor de volledige inhoud zie Bijlage 1. BD-stellingen per Blok.

Veertien Thema's, weergegeven in het Themaprofiel

Voor een meer gedetailleerd overzicht zijn de 50 stellingen nogmaals verdeeld in veertien Thema's, gegroepeerd onder *Informatie*, *Werkwijzen* en *Organisatie* (met het aantal stellingen telkens tussen haakjes):

Informatie

Monitoring (4)

- gebruiken wij leerling- en schoolgegevens voor evaluatie en bijsturing van de aanpak?

Leerling- en Oudergegevens (2)

- gebruiken wij toets-, observatie- en oudergegevens voor onderkenning van (risico op) leesproblemen en inzicht in verloop van de vorderingen?

Informatie inwinnen (4)

- raadplegen wij informatie en informanten voor het bepalen van onze aanpak?

Werkwijzen

Doelstelling en Kengetal (2)

- hebben wij doelen en streefgetallen (kengetallen) voor leesvaardigheid vastgesteld?

Preventie en Nivelleren (4)

- zetten wij preventieve interventies in voor het voorkomen, verkleinen of wegwerken van leesachterstanden (bestrijding ongelijke kansen)?

Remediëren (4)

- zetten wij interventies in voor het verbeteren van zwakke (deel-) vaardigheden tot een adequaat niveau van functioneren?

Stimuleren (3)

- bevorderen wij vloeiend lezen en leeservaring als basis voor begrijpend lezen en leesmotivatie?

Compenseren en Coachen (3)

- zetten wij compenserende middelen en coaching in voor ondersteuning van ernstig leeszwakke leerlingen?

Digitale middelen (3)

- zetten wij ICT-middelen in voor identificatie, intensieve instructie en oefening van leerlingen met (risico op) leesproblemen?

Verwijzen (1)

- melden wij de leerling aan voor buitenschoolse diagnostiek en behandeling wanneer de ondersteuning op school niet het gewenste effect heeft?

Organisatie

Rol schoolleider (3)

- hebben wij duidelijke afspraken over de taken en verantwoordelijkheden van de schoolleider?

Taakverdeling en Betrokkenheid (4)

- hebben wij duidelijke afspraken over
 - de taken en verantwoordelijkheden van leden van het schoolteam?
 - ouderparticipatie?

Uitvoeringsvoorwaarden (4)

- hebben wij duidelijke afspraken over
 - inroostering
 - inzet 'extra handen' (klassenassistenten, tutoren)
 - financiële middelen
 - overdracht/inwerken nieuwe medewerkers?

Bovenschoolse samenwerking (6)

- participeren wij in een bovenschoolse aanpak?

Zie voor de volledige inhoud Bijlage 2. Verdeling BD-stellingen over Thema's.

4. Afname

Het invullen van de BD duurt 10-12 minuten.

De vijf Blokken worden in de aangegeven volgorde afgewerkt. Begonnen wordt dus met het Blok *Visie*. Deze stellingen vragen naar een persoonlijke mening – *hebben wij een gemeenschappelijke visie?* - en zijn dus gesteld in de ik-vorm, met drie

antwoordmogelijkheden: 'ja' – 'vind ik te sterk uitgedrukt' – 'nee', aangevuld met 'weet ik niet'.

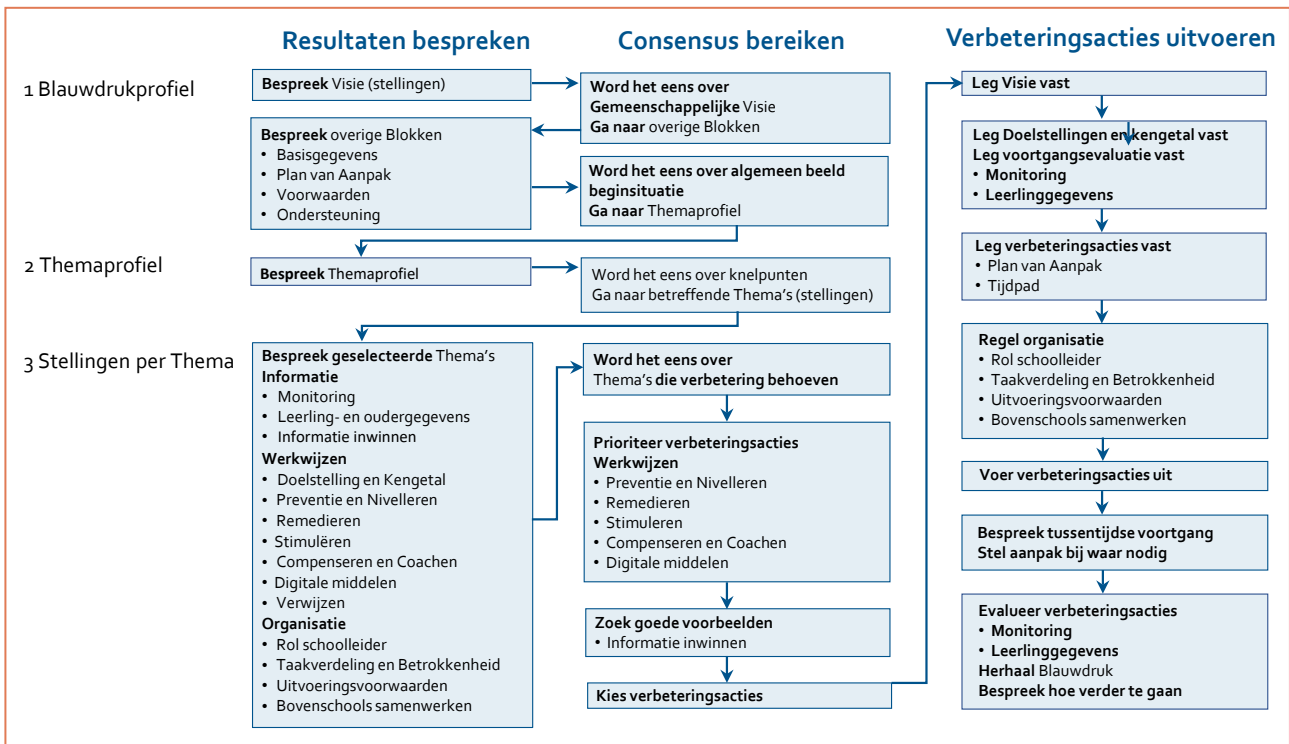
De volgende vier Blokken betreffen de vraag: *doen wij dit op onze school?* De stellingen staan in de wij-vorm, met als antwoordmogelijkheden: 'ja' – 'zijn we aan het regelen' – 'nee' – 'weet ik niet'.

De antwoorden van de leden van het schoolteam worden gemiddeld. 'Ja' geeft de meest gunstige situatie weer m.b.t. duurzame aanpak van leesproblemen, het *streefniveau* is dus 100% 'ja'.

5. Stroomdiagram

De resultaten worden op drie eerdergenoemde niveaus weergegeven en besproken: 1) *Blauwdrukprofiel* (op basis van de vijf genoemde blokken), 2) *Themaprofiel* (op basis van de 14 meer gedetailleerde thema's), 3) *Stellingen per thema* (de afzonderlijke stellingen uit de lijst). Het stroomdiagram in Box 2 geeft de werkwijze aan.

Box 2 Bespreking op drie niveaus

Een voorbeeld van resultaten op de drie niveaus en de bespreking daarvan is te vinden in [Blauwdruk: Praktijkvoorbeeld School 1](#).

6. Verbeteringsacties bepalen, uitvoeren en monitoren

Op basis van de bespreking van de resultaten op niveau 1, 2 en 3 wordt consensus bereikt over de beginsituatie en knelpunten. Vervolgens kunnen verbeteringsacties worden bepaald. Het stroomdiagram toont de stappen in detail.

7. Tot slot: hoe nu verder?

De Blauwdruk geeft inzicht in hoe de school ervoor staat wat betreft de wijze waarop met leesproblemen wordt omgegaan.

Dit legt de grondslag voor een gemeenschappelijke visie en kennisbasis (wat doen we op school?) als eerste stap naar consensus over knelpunten die in aanmerking komen voor verbeteringsacties.

Leg met elkaar vast hoe nu verder te gaan. Maak hierbij gebruik van het bovenstaande stappenplan. Spreek af wie betrokken zijn bij de verdere voorbereiding van de verbeteringsacties en plan een vervolgspraak. Benoeming van een Blauwdrukcoördinator kan dit proces bevorderen.

Onderzoek Blauwdruk (samenvatting)

1. Pilotonderzoek

De eerste versie van de BD is beproefd bij 95 leerkrachten en ib'ers (uit regulier en speciaal basisonderwijs) (Van der Leij e.a., 2019a, Van der Leij e.a., 2019b). De belangrijkste conclusie is dat het instrument Blauwdruk qua inhoud, praktische toepassing, informatie die het oplevert en psychometrische kwaliteit, voldoet aan doelen 1 (begrippenkader), 2 (beginsituatie in kaart brengen) en 5 (streefniveau definiëren) (zie 1.1 Doel en opzet van de Blauwdruk). Daarmee is de basis geschapen voor het bereiken van doelen 3 (consensus bereiken in het schoolteam) en 4 (aanknopingspunten voor verbeteringsacties). Het is gemakkelijk en snel in te vullen door degenen die werkzaam zijn op de werkvloer van het P(S)O.

2. Onderzoek tweede versie

Op basis van de resultaten en commentaar van experts zijn acht stellingen toegevoegd en is de formulering van twaalf stellingen aangepast. Voorts is de antwoordcategorie 'weet ik niet' toegevoegd omdat bij de afname van conceptversie bleek dat daaraan behoefte was. De titel van Blok 2 (was: Bronnen) is veranderd in Basisgegevens, Blok 5 Zorg werd Ondersteuning.

Deze versie, bestaande uit 50 stellingen, is, verspreid over het land, beproefd bij 128 ib'ers en leerkrachten van het P(S)O. Daarnaast vulden 31 leden van een po-schoolteam en 15 leden van een sbo-schoolteam de BD in, als praktijkvoorbeelden voor gebruik op een school. Het onderzoek staat beschreven in Van der Leij, Struiksma, & Ruijsseenaars, 2020a (zie ook Van der Leij, Struiksma, & Ruijsseenaars, 2020b).

Gebruik in het algemeen

De tweede versie van de BD bevestigt het beeld van de eerste versie: een bruikbaar instrument voor de bepaling van de beginsituatie door ib'ers en leerkrachten. Begrippenkader, gemak van invullen en efficiëntie worden opnieuw gewaardeerd. De nieuwe en bijgestelde items voegen informatie toe. Het *Blauwdrukprofiel* geeft een overzicht van de algemene stand van zaken (niveau 1), ook in relatie met *streefniveau* (100% 'ja'). Het *Themaprofiel* (niveau 2: 14 Thema's) is gedetailleerder en neemt qua informatie een middenpositie in. Stellingen per Thema vullen dit aan met specifieke informatie (niveau 3).

Belangrijkste resultaten

Van de vijf Blokken van het *Blauwdrukprofiel* is de grootste consensus bij *Visie* (78%), een redelijke overeenstemming bij *Ondersteuning* (60%), matige bij *Basisgegevens* (56%) en *Voorwaarden* (45%) en onvoldoende bij *Plan van Aanpak* (32%). Daaruit kan de conclusie getrokken worden dat juist in deze laatste onderdelen die de verduurzaming borgen verbeteringsacties nodig zijn.

Van de veertien Thema's van het *Themaprofiel* bleken alleen het gebruik van leerling-gegevens (94%) en het verwijzen naar buitenschoolse zorg (90%) gemeengoed te zijn (doen we op onze school). Omdat volgens het Protocol Dyslexie Diagnose en Behandeling (PDD&B 3.0, 2022) LVS-gegevens aangeleverd moeten worden bij verwijzing, hangen die resultaten waarschijnlijk samen.

Wat betreft informatie inwinnen kreeg Monitoring onvoldoende instemming (<40%). Dat geldt ook Doelstelling & kengetal als onderdeel van de werkwijzen. Preventie & nivelleren (groep 1-3), Remediëren (groep 3-4), Stimuleren (groep 4-8), Compenseren & coachen en Inzet van digitale middelen kregen matige bijval (43-60%). Dat geldt ook voor de organisatorische thema's: Rol van de schoolleider, Taakverdeling & betrokkenheid, Uitvoeringsvoorwaarden. Bovenschools samenwerken werd als onvoldoende beschouwd (<40%). Ronduit 'nee' (doen we niet) was het antwoord van minimaal 20% op Monitoring, Compenseren & coachen en twee organisatorische voorwaarden: Taakverdeling & betrokkenheid en Bovenschools samenwerken. Eenzelfde proportie bleef het antwoord op Monitoring schuldig (weet ik niet). Dat kan betekenen dat de kennis op deze thema's binnen de scholen niet evenredig verdeeld is. Maar ook is het mogelijk dat er scholen zijn waarin deze thema's niet (goed genoeg) gerealiseerd worden.

Validiteit

Van der Leij e.a. (2020a) concluderen dat deze resultaten op overlappende thema's in grote lijnen overeenkomen met die uit het rapport van de Inspectie (2019). De Inspectie constateert bijvoorbeeld dat ongeveer de helft van de PO-scholen de drie ondersteuningsniveaus naar behoren uitvoert (Franssen & Bollen, 2019). Dat klopt ongeveer met de 60% uit BD, zie Thema Remediëren (PvA4, OS4-6). Hoewel de BD in opzet een formatieve functie heeft (subjectieve beoordeling van de beginsituatie als aanzet tot verbetering op schoolniveau) en geen summatieve functie (objectief bepalen van de stand van zaken in vergelijking met andere scholen) indiceren deze overeenkomsten dat het zelfbeoordelingsvermogen van leerkrachten en ib'ers een valide beeld geeft van wat er op hun school gebeurt. Dat betekent ook dat er aanwijzingen uit gedestilleerd kunnen worden voor bovenschoolse aansturing.

Verbeterpunten in binnen- en bovenschoolse aansturing

Plan van Aanpak: planmatig werken – hét innovatiethema van de 80er jaren – en het vastleggen daarvan vormen niet alleen de basis voor probleemoplossend werken, maar ook voor overdracht en (dus) verduurzaming. Volgens de BD is het Plan van Aanpak echter het zwakste onderdeel.

Voorwaarden: ook de tweede pijler onder verduurzaming vormt een zwak punt, vooral met betrekking tot de thema's *Taakverdeling en betrokkenheid* en *Uitvoeringsvoorwaarden* (bijvoorbeeld inwerken van vervangers/nieuwkomers, structurele geldmiddelen).

De 'lerende' school is een belangrijk aspect van elke onderwijsverbetering. Echter, ook op dit vlak zijn er zwakke

Thema's: *Informatie inwinnen, Bovenschools samenwerken*.

Doel- en taakgerichte interventie is de essentie van de aanpak van leesproblemen. Echter, relatief minder aan de orde komen de thema's *Preventie & nivelleren, Stimuleren, Compenseren & coachen, Inzet digitale middelen*.

Voor details zie [Van der Leij e.a., 2020a](#). Voor een illustratie zie [Blauwdruk: Praktijkvoorbeeld School 1](#).

Referenties

Franssen, H., & Bollen, N. (2019). *Workshop dyslexie en het onderwijs*. PowerPoint presentatie.

Inspectie van het onderwijs (2019). *Dyslexieverklaringen. Verschillen tussen scholen nader bekeken*.

[Protocol Dyslexie Diagnose en Behandeling](#) (PDD&B 3.0, 2022).

Van der Leij, A., Struiksma, A.J.C., & Ruijssenaars, W. (2019a). [Blauwdruk Duurzame Aanpak Leesproblemen. Rapport van de pilot fase](#).

Van der Leij, A., Struiksma, A.J.C., & Ruijssenaars, W. (2019b). Duurzame aanpak leesproblemen: hoe doe je dat? *TIB, Tijdschrift Intern Begeleiders*, 9 (5), november, 17-19.

Van der Leij, A., Struiksma, A.J.C., & Ruijssenaars, W. (2020a). [Blauwdruk Duurzame Aanpak Leesproblemen. Rapport van de tweede versie](#).

Van der Leij, A., Struiksma, A.J.C., & Ruijssenaars, W. (2020b). Naar een duurzame integrale aanpak leesproblemen. *Lexima Magazine*, jaargang 2020, p. 13-16.

Bijlage 1. BDstellingen per Blok

Visie	ja	vind ik te sterk uitgedrukt	nee
V1. Ik beschouw leren lezen en schrijven als de belangrijkste taak van Primair Onderwijs			
V2. Het gaat mij aan het hart dat leerlingen zoveel last kunnen hebben van lees- en schrijfproblemen, dat zij een negatief zelfbeeld en/of angst voor het geschreven woord krijgen			
V3. Ik vind het zorgelijk dat lees- en spellingsproblemen, i.h.b. laaggeletterdheid en dyslexie, een ernstige belemmering vormen voor de loopbaan in onderwijs en maatschappij			
V4. Ik ben ervan overtuigd dat met een doelgerichte aanpak het aantal leerlingen met lees- en spellingsproblemen te verminderen is (verwachtingen m.b.t. specifiek effect)			
V5. Vermindering van het aantal leerlingen met lees- en spellingsproblemen leidt naar mijn mening tot minder zittenblijvers, doorverwijzingen naar buitenschoolse zorg en leerlingen met een laag VO-advies (verwachtingen m.b.t. algemener effect)			
V6. Voor een duurzame schoolverbetering vind ik het essentieel dat ons schoolteam de visie deelt dat een gerichte aanpak noodzakelijk en te realiseren is en dat ons schoolteam zich daar blijvend voor inzet			
V7. De schoolleider is naar mijn mening de eerstverantwoordelijke voor het scheppen van draagvlak in ons schoolteam, de implementatie en borging van de aanpak en het expliciteren en levend houden van een realistisch perspectief			
V8. Bij de preventie en aanpak van laaggeletterdheid en dyslexie vind ik ondersteuning door het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs (SWV) noodzakelijk			

Basisgegevens	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
BG1. Wij gebruiken gegevens van het LeerlingVolgSysteem (LVS) om inzicht te krijgen in de lees- en spellingsontwikkeling van onze leerlingen				
BG2. Wij gebruiken toets-, observatie en oudergegevens om leerlingen met (risico op) lees- en spellingproblemen te onderkennen				
BG3. Het SWV verschaft ons gegevens die laten zien hoe het aantal leerlingen met lees- en spellingsproblemen op onze school zich in de loop der jaren ontwikkelt, in vergelijking met landelijke normen				
BG4. Voor onze aanpak maken wij gebruik van informatie over scholen die het gelukt is om het aantal leerlingen met lees- en spellingsproblemen substantieel omlaag te brengen en houden (good practice)				
BG5. Voor onze aanpak maken wij gebruik van informatie over computerprogramma's, methoden en werkwijzen die effectief zijn in het voorkomen en remediëren van lees- en spellingsproblemen en het stimuleren van vlot lezen/het opdoen van leeservaring ('evidence-based' programma's)				
BG6. In onze aanpak maken wij gebruik van informatie over ICT-hulpmiddelen die (hardnekkige) lees- en spellingproblemen effectief compenseren				
BG7. In onze aanpak maken wij regelmatig gebruik van specifieke expertise geleverd door personen (SWV-coördinator, leesdeskundigen, implementatiedeskundigen/-coaches), (na-/bij-) scholingsvormen (cursussen, workshops) en overige bronnen (IB-netwerken, digitaal gebruikersplatform, websites, ...)				

Plan van aanpak	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
PvA1. In ons plan van aanpak (PvA) hebben wij de doelstellingen, werkwijzen, implementatie en borging van onze aanpak van lees- en spellingproblemen voor de komende periode vastgelegd				
PvA2. In de doelstellingen van ons PvA hebben wij aangegeven welk kengetal wij nastreven (het aantal/percentage leerlingen dat aan de gestelde standaarden voor lezen en spelling voldoet) in vergelijking met een eerder bepaalde beginsituatie				
PvA3. In ons PvA hebben wij vastgelegd hoe het risico op leesproblemen in de fase van ontluikend en voorbereidend lezen (groep 1-2) wordt teruggedrongen door een preventieve aanpak en hoe we daar in groep 3 mee doorgaan ('doorgaande lijn')				
PvA4. Ons PvA beschrijft hoe leesproblemen in de fase van aanvankelijk lezen en de overgang naar voortgezet lezen (groep 3-4) worden aangepakt				
PvA5. Ons PvA beschrijft de wijze waarop remediëring van lees- en spellingproblemen, het stimuleren van vlot lezen/het opdoen van leeservaring en compensatie van hardnekkige lees- en spellingproblemen in de fase van voortgezet lezen in groep 5-8 worden vormgegeven				
PvA6. In ons PvA zijn computerprogramma's, -methoden en -werkwijzen opgenomen die effectief zijn gebleken				
PvA7. In ons PvA wordt aangegeven op welke wijze de interventies buiten de groep in het rooster zijn opgenomen (aanvullend op of in plaats van lesonderdelen) en wie die uitvoeren				
PvA8. In ons PvA is de taakverdeling beschreven die aangeeft hoe ieder lid van het schoolteam actief betrokken is bij de uitvoering				
PvA9. In ons PvA is beschreven op welke wijze 'extra' handen worden ingezet en ondersteund bij de uitvoering (niet-professionele tutoren, onderwijsassistenten, ...)				
PvA10. In ons PvA is beschreven op welke wijze ouders worden betrokken bij de uitvoering				
PvA11. In ons PvA is beschreven op welke wijze wordt deelgenomen aan bovenschoolse activiteiten				
PvA12. Ons PvA sluit volledig aan bij de bovenschoolse aanpak van ons SWV				
PvA13. In ons PvA wordt aangegeven hoe en op welke momenten de stand van zaken wordt geëvalueerd (monitoring)				

Voorwaarden	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
VW1. Onze schoolleider zorgt voor voldoende budget voor de aanschaf, de implementatie en het onderhoud van effectief gebleken (computer-)programma's, methoden en werkwijzen				
VW2. Deze financiële middelen zijn structureel				
VW3. Onze schoolleider heeft de eindverantwoordelijkheid voor het vaststellen van de aanpak en voor de monitoring van de voortgang				
VW4. Onze ib'er/zorgcoördinator is verantwoordelijk voor de feitelijke in- en uitvoering van de aanpak				
VW5. Onze schoolleider ziet erop toe dat de taken uit het PvA zijn afgestemd op de draagkracht en veranderingscapaciteit van de teamleden en naar behoren worden uitgevoerd				
VW6. Bij elke wijziging in het team wordt de vervanger/nieuwkomer door ons ingewerkt in de aanpak om continuïteit en duurzaamheid te waarborgen				
VW7. De voortgang en effectiviteit van de aanpak worden regelmatig geëvalueerd (monitoring) en in ons team besproken om onze aanpak zo nodig bij te kunnen sturen				
VW8. De voortgang en effectiviteit van de aanpak worden regelmatig in SWV-verband geëvalueerd (monitoring) en in ons team besproken om de aanpak zo nodig bij te kunnen sturen				
VW9. Wij nemen deel aan bovenschoolse samenwerking (SWV-netwerken van ib'ers, SWV-netwerken van leerkrachten van andere scholen, ...) om de aanpak te realiseren en te optimaliseren				
VW10. Wij gebruiken bovenschoolse ondersteuning (SWV, experts, cursusdocenten, inhoudelijke ondersteuners, adviseurs, ...) om de aanpak te realiseren en te optimaliseren				
VW11. Wij maken gebruik van een digitaal gebruikersplatform voor collegiale kennisuitwisseling/intervisie, ondersteuning en hulpvragen om de aanpak te realiseren en te optimaliseren				

Ondersteuning	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
OS1. Wij geven leerlingen in groep 2 bij wie ontluikende geletterdheid en voorbereidend lezen zich onvoldoende ontwikkelt gerichte ondersteuning binnen de groep om hun achterstand te verkleinen				
OS2. Leerlingen in groep 2 die risico lopen op lees- en spellingsproblemen identificeren wij halverwege het schooljaar, waarna ze intensieve instructie en oefening krijgen buiten de groep				
OS3. Die hulp zetten we vanaf begin groep 3 voort (doorgaande lijn)				
OS4. Wij leveren in groep 3-4 adequaat ingericht effectief onderwijs m.b.t. lezen en spelling (af te leiden uit de mate waarin het nagestreefde kengetal wordt bereikt: het aantal/percentage leerlingen dat aan de gestelde standaarden voldoet)				
OS5. Wij identificeren leerlingen die in groep 3-4 achterblijven (zwakste 25 % van de leerlingen) en geven die extra, aangepaste instructie en oefening (verlengde instructie) binnen de groep				
OS6. Wij identificeren leerlingen die in groep 3-4 onvoldoende profiteren van extra oefening binnen de groep (zwakste 10 % van de leerlingen) en geven die op jaarbasis minimaal 40 uur individuele, specifieke interventies buiten de groep				
OS7. Wanneer leerlingen gekenmerkt worden door 1) een blijvende, hardnekkige achterstand en 2) het uitblijven van effect van voldoende individuele, specifieke interventies buiten de groep ('didactische resistentie'), vermoeden wij dat er sprake is van dyslexie en adviseren wij een verwijzing naar buitenschoolse diagnostiek en behandeling				
OS8. Wij leveren in groep 5-8 adequaat ingericht effectief onderwijs m.b.t. voortgezet lezen, spelling, het opdoen van leeservaring en -motivatie				
OS9. Leerlingen uit groep 4-8 die behoefte hebben aan stimulering van het vlot lezen/opdoen van leeservaring en oefening van spelling, geven wij aangepaste ondersteuning ('leeskilometers maken', oefeningen op de computer)				
OS10. Leerlingen uit groep 4-8 die, voor het bevorderen van hun leesbegrip, behoefte hebben aan compensatie van hun hardnekkige leesproblemen, bieden wij daarop toegesneden digitale middelen/software				
OS11. Wij werken samen met dyslexiezorgverleners en voorzien in gepaste maatregelen voor en coaching van dyslectisch leerlingen binnen de school				

Bijlage 2. Verdeling BDStellingen over Ihema's

Monitoring	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
BG3. Het SWV verschaft ons gegevens die laten zien hoe het aantal leerlingen met lees- en spellings-problemen op onze school zich in de loop der jaren ontwikkelt, in vergelijking met landelijke normen				
PvA13. In ons PvA wordt aangegeven hoe en op welke momenten de stand van zaken wordt geëvalueerd (monitoring)				
VW7. De voortgang en effectiviteit van de aanpak worden regelmatig geëvalueerd (monitoring) en in ons team besproken om onze aanpak zo nodig bij te kunnen sturen				
VW8. De voortgang en effectiviteit van de aanpak worden regelmatig in SWV-verband geëvalueerd (monitoring) en in ons team besproken om de aanpak zo nodig bij te kunnen sturen				
gem. afgerond %				

Leerlinggegevens	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
BG1. Wij gebruiken gegevens van het LeerlingVolgSysteem (LVS) om inzicht te krijgen in de lees- en spellingsontwikkeling van onze leerlingen				
BG2. Wij gebruiken toets-, observatie en oudergegevens om leerlingen met (risico op) lees- en spellingproblemen te onderkennen				
gem. afgerond %				

Informatie inwinnen	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
BG4. Voor onze aanpak maken wij gebruik van informatie over scholen die het gelukt is om het aantal leerlingen met lees- en spellingsproblemen substantieel omlaag te brengen en houden ('good practice')				
BG5. Voor onze aanpak maken wij gebruik van informatie over computerprogramma's, methoden en werkwijzen die effectief zijn in het voorkomen en remediëren van lees- en spellingsproblemen en het stimuleren van vlot lezen/het opdoen van leeservaring ('evidence-based' programma's)				
BG6. In onze aanpak maken wij gebruik van informatie over ICT-hulpmiddelen die (hardnekkige) lees- en spellingproblemen effectief compenseren				
BG7. In onze aanpak maken wij regelmatig gebruik van specifieke expertise geleverd door personen (SWV-coördinator, leesdeskundigen, implementatiedeskundigen/coaches), (na-/bij-) scholingsvormen (cursussen, workshops) en overige bronnen (IB-netwerken, digitaal gebruikersplatform, websites, ...)				
gem. afgerond %				

Doelstelling en kengetal	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
PvA1. In ons plan van aanpak (PvA) hebben wij de doelstellingen, werkwijzen, implementatie en borging van onze aanpak van lees- en spellingproblemen voor de komende periode vastgelegd				
PvA2. In de doelstellingen van ons PvA hebben wij aangegeven welk kengetal wij nastreven (het aantal/percentage leerlingen dat aan de gestelde standaarden voor lezen en spelling voldoet) in vergelijking met een eerder bepaalde beginsituatie				
gem. afgerond %				

Preventie en nivelleren	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
PvA3. In ons PvA hebben wij vastgelegd hoe het risico op leesproblemen in de fase van ontluikend en voorbereidend lezen (groep 1-2) wordt teruggedrongen door een preventieve aanpak en hoe we daar in groep 3 mee doorgaan ('doorgaande lijn')				
OS1. Wij geven leerlingen in groep 2 bij wie ontluikende geletterdheid en voorbereidend lezen zich onvoldoende ontwikkelt gerichte ondersteuning binnen de groep om hun achterstand te verkleinen				
OS2. Leerlingen in groep 2 die risico lopen op lees- en spellingsproblemen identificeren wij halverwege het schooljaar, waarna ze intensieve instructie en oefening krijgen buiten de groep				
OS3. Die hulp zetten we vanaf begin groep 3 voort (doorgaande lijn)				
gem. afgerond %				

Remediëren	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
PvA4. Ons PvA beschrijft hoe leesproblemen in de fase van aanvankelijk lezen en de overgang naar voortgezet lezen (groep 3-4) worden aangepakt				
OS4. Wij leveren in groep 3-4 adequaat ingericht effectief onderwijs m.b.t. lezen en spelling (af te leiden uit de mate waarin het nagestreefde kengetal wordt bereikt: het aantal/percentage leerlingen dat aan de gestelde standaarden voldoet)				
OS5. Wij identificeren leerlingen die in groep 3-4 achterblijven (zwakste 25% van de leerlingen) en geven die extra, aangepaste instructie en oefening (verlengde instructie) binnen de groep				
OS6. Wij identificeren leerlingen die in groep 3-4 die onvoldoende profiteren van extra oefening binnen de groep (zwakste 10% van de leerlingen) en geven die op jaarbasis minimaal 40 uur individuele, specifieke interventies buiten de groep				
gem. afgerond %				

Stimuleren	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
PvA5. Ons PvA beschrijft de wijze waarop remediëring van lees- en spellingproblemen, het stimuleren van vlot lezen/het opdoen van leeservaring en compensatie van hardnekkige lees- en spellingproblemen in de fase van voortgezet lezen in groep 5-8 worden vormgegeven				
OS8. Wij leveren in groep 5-8 adequaat ingericht effectief onderwijs m.b.t. voortgezet lezen, spelling, het opdoen van leeservaring en -motivatie				
OS9. Leerlingen uit groep 4-8 die behoefte hebben aan stimulering van het vlot lezen/opdoen van leeservaring en oefening van spelling, geven wij aangepaste ondersteuning ('leeskilometers maken', oefeningen op de computer)				
gem. afgerond %				

	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
Compenseren en coachen				
PvA5. Ons PvA beschrijft de wijze waarop remediëring van lees- en spellingproblemen, het stimuleren van vlot lezen/het opdoen van leeservaring en compensatie van hardnekkige lees- en spellingproblemen in de fase van voortgezet lezen in groep 5-8 worden vormgegeven				
OS10. Leerlingen uit groep 4-8 die, voor het bevorderen van hun leesbegrip, behoefte hebben aan compensatie van hun hardnekkige leesproblemen, bieden wij daarop toegesneden digitale middelen/software				
OS11. Wij werken samen met dyslexiezorgverleners en voorzien in gepaste maatregelen voor en coaching van dyslectisch leerlingen binnen de school				
gem. afgerond %				

	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
Inzet digitale middelen				
PvA6. In ons PvA zijn computerprogramma's, -methoden en -werkwijzen opgenomen die effectief zijn gebleken (zie Basisgegevens item 4-6)				
OS9. Leerlingen uit groep 4-8 die behoefte hebben aan stimulering van het vlot lezen/opdoen van leeservaring en oefening van spelling, geven wij aangepaste ondersteuning ('leeskilometers maken', oefeningen op de computer)				
OS10. Leerlingen uit groep 4-8 die, voor het bevorderen van hun leesbegrip, behoefte hebben aan compensatie van hun hardnekkige leesproblemen, bieden wij daarop toegesneden digitale middelen/software				
gem. afgerond %				

	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
Verwijzen				
OS7. Wanneer leerlingen gekenmerkt worden door 1) een blijvende, hardnekkige achterstand en 2) het uitblijven van effect van voldoende individuele, specifieke interventies buiten de groep ('didactische resistentie'), vermoeden wij dat er sprake is van dyslexie en adviseren wij een verwijzing naar buitenschoolse diagnostiek en behandeling				
gem. afgerond %				

	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
Rol van de schoolleider				
VW1. Onze schoolleider zorgt voor voldoende budget voor de aanschaf, de implementatie en het onderhoud van effectief gebleken (computer-)programma's, methoden en werkwijzen				
VW3. Onze schoolleider heeft de eindverantwoordelijkheid voor het vaststellen van de aanpak en voor de monitoring van de voortgang				
VW5. Onze schoolleider ziet erop toe dat de taken uit het PvA zijn afgestemd op de draagkracht en veranderingscapaciteit van de teamleden en naar behoren worden uitgevoerd				
gem. afgerond %				

Taakverdeling en betrokkenheid	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
PvA8. In ons PvA is de taakverdeling beschreven die aangeeft hoe ieder lid van het schoolteam actief betrokken is bij de uitvoering				
PvA9. In ons PvA is beschreven op welke wijze 'extra' handen worden ingezet en ondersteund bij de uitvoering (niet-professionele tutores, onderwijsassistenten, ...)				
PvA10. In ons PvA is beschreven op welke wijze ouders worden betrokken bij de uitvoering				
VW4. Onze ib'er/zorgcoördinator is verantwoordelijk voor de feitelijke in- en uitvoering van de aanpak				
gem. afgerond %				

Uitvoeringsvoorwaarden	ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
PvA7. In ons PvA wordt aangegeven op welke wijze de interventies buiten de groep in het rooster zijn opgenomen (aanvullend op of in plaats van lesonderdelen) en wie die uitvoeren				
PvA9. In ons PvA is beschreven op welke wijze 'extra' handen worden ingezet en ondersteund bij de uitvoering (niet-professionele tutores, onderwijsassistenten, ...)				
VW2. Deze financiële middelen zijn structureel				
VW6. Bij elke wijziging in het team wordt de vervanger/nieuwkomer door ons ingewerkt in de aanpak om continuïteit en duurzaamheid te waarborgen				
gem. afgerond %				

Bovenschools samenwerken	Ja	zijn we aan het regelen	nee	weet ik niet
PvA11. In ons PvA is beschreven op welke wijze wordt deelgenomen aan bovenschoolse activiteiten (zie Basisgegevens item 7)				
PvA12. Ons PvA sluit volledig aan bij de bovenschoolse aanpak van ons SWV				
VW9. Wij nemen deel aan bovenschoolse samenwerking (SWV-netwerken van ib'ers, SWV-netwerken van leerkrachten van andere scholen, ...) om de aanpak te realiseren en te optimaliseren				
VW10. Wij gebruiken bovenschoolse ondersteuning (SWV, experts, cursusdocenten, inhoudelijke ondersteuners, adviseurs, ...) om de aanpak te realiseren en te optimaliseren				
VW11. Wij maken gebruik van een digitaal gebruikersplatform voor collegiale kennisuitwisseling/intervisie, ondersteuning en hulpvragen om de aanpak te realiseren en te optimaliseren				
OS11. Wij werken samen met dyslexiezorgverleners en voorzien in gepaste maatregelen voor en coaching van dyslectisch leerlingen binnen de school				
gem. afgerond %				